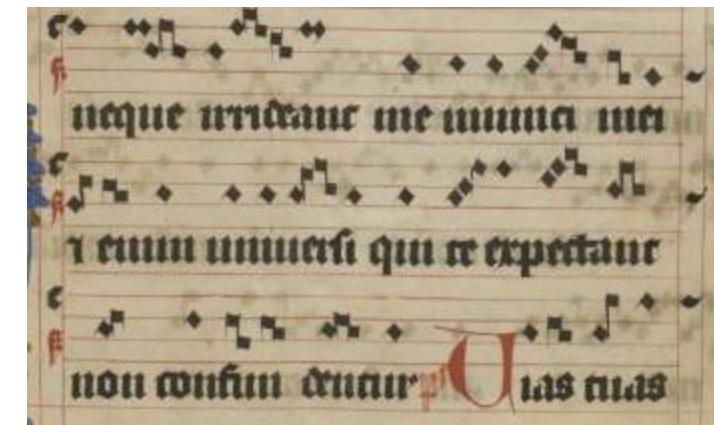
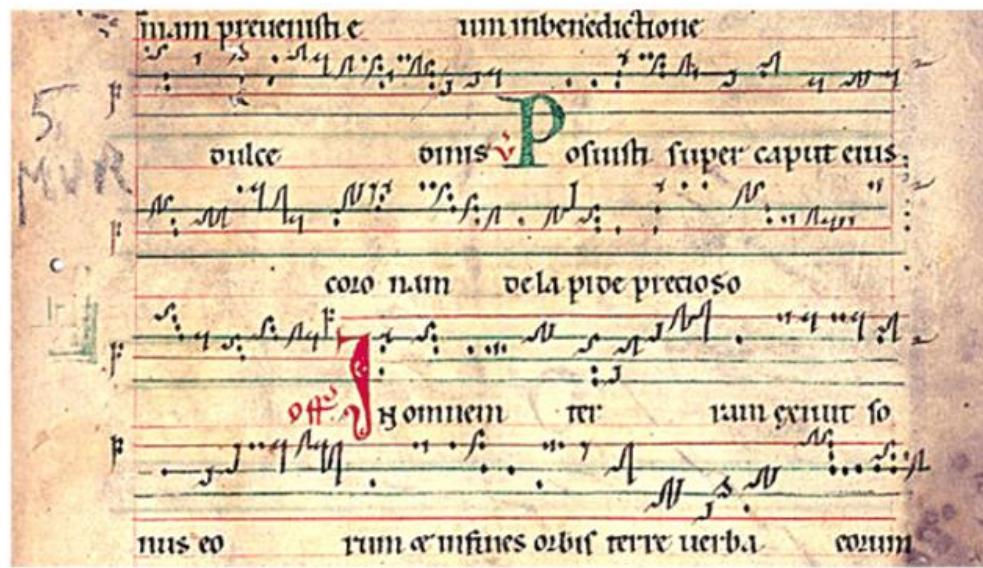

NOTACJA NEUMATYCZNA DIASTEMATYCZNA

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

GENEZA

- przypuszczalne powody rozwoju notacji wysokościowych:
  - nieprecyzyjność wcześniejszego zapisu adiastematycznego
  - rozrost repertuaru chorałowego
  - rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa (i repertuaru chorałowego)
  - rozwój piśmiennictwa teoretycznomuzycznego
- kształtowanie się systemu notacji wysokościowej było procesem trwającym **od ok. X do XII wieku**
- początkowo notacje wysokościowe stosowane były **niemal wyłącznie w pismach teoretycznych**
- oparte były na **zapisie literowym lub znakach podobnych** i jedynie **uzupełniały zapis adiastematyczny**
- były **bardzo rzadko stosowane w praktyce** – spotykane głównie w księgach liturgicznych z Normandii

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

GENEZA

- **notacja liniowa Gwidona z Arezzo [?]**
- na ogólny przyjmuje się, że notację liniową opracował Gwidon, choć nie jest to pewne
- nie zachowały się źródła pochodzące bezpośrednio od Gwidona, opisujące nowy system notacji
- **jeden z najważniejszych wynalazków muzyki europejskiej – używany do dzisiaj od 1000 lat**

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

GENEZA

- nowym elementem zapisu są **poziome linie**, na których zaczęto umieszczać dotychczasowe neumy

Gwidon nie określił wcale konkretnej liczby linii – była to kwestia drugorzędna, zależna od potrzeb

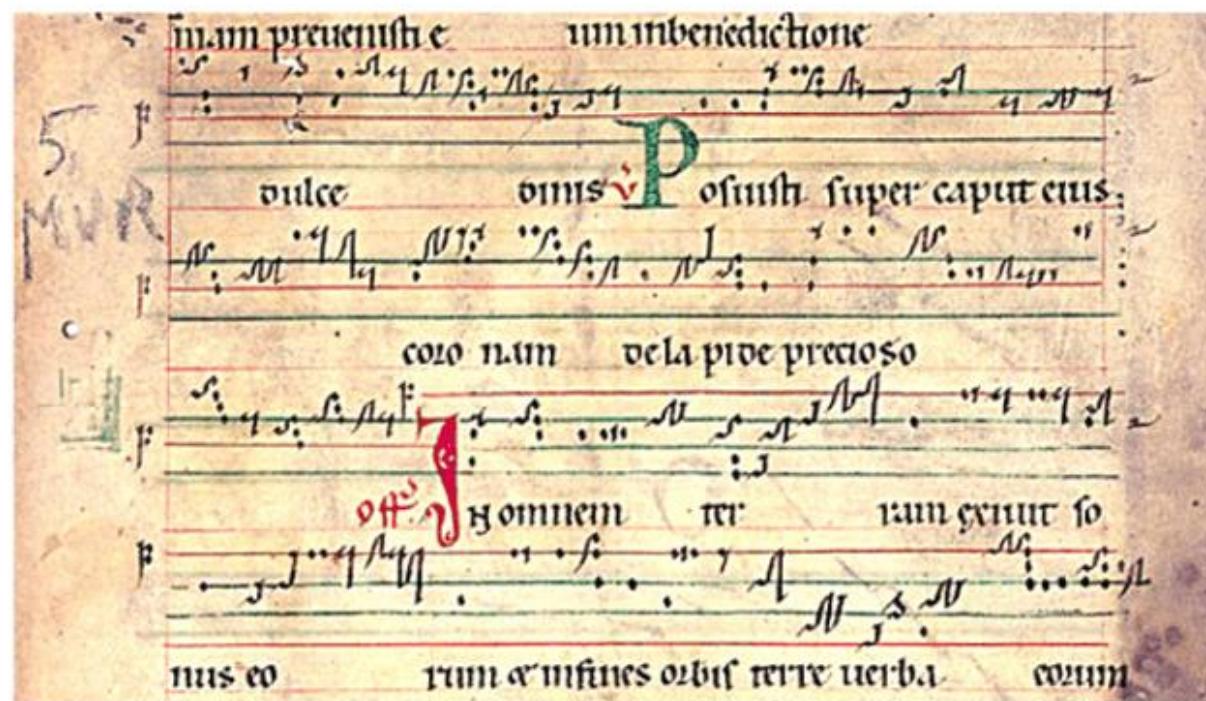
ze względów praktycznych utrwały się układ czteroliniowy – taki ambitus był wystarczający

istotne było określenie wysokościowego znaczenia linii, a nie ich liczba

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

ISTOTA

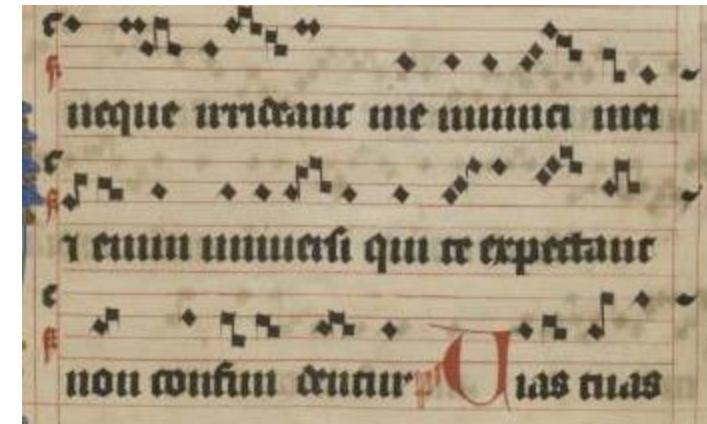
- szczególnie znaczenie w systemie gwidońskim miały dźwięki **c** i **f** (obecność półtonu, heksachordy)
- początkowo linię wskazującą dźwięk **f** oznaczano kolorem czerwonym, a linię **c** – żółtym
- następnie zaczęto wprowadzać **oznaczenia literowe**, które z czasem przekształciły się w „**klucze**”

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

ISTOTA

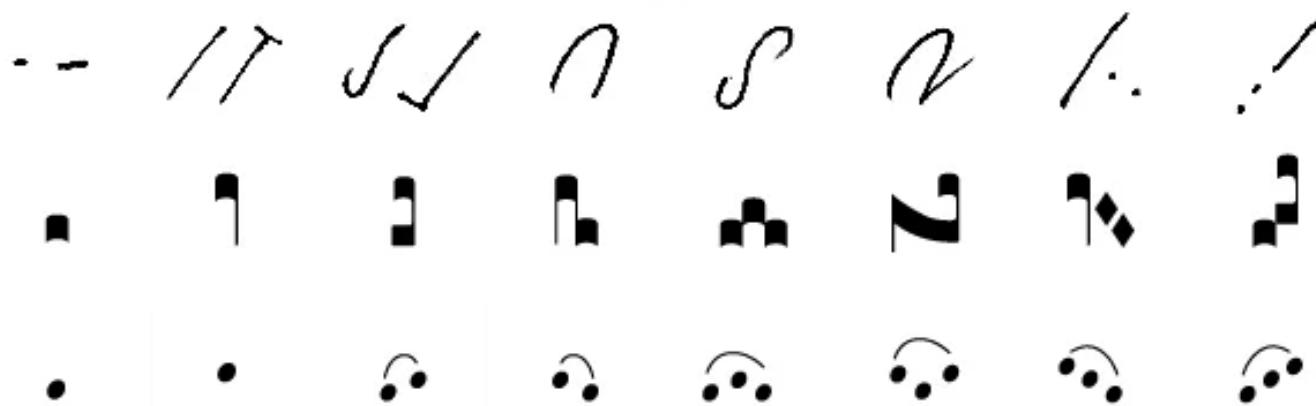
- znaki pozostały zasadniczo takie same w toku rozwoju notacji chorałowej
- ulegały jednak stopniowemu przekształcaniu i upraszczaniu, aż do tzw. **notacji kwadratowej**
- neumy złożone ostatecznie zredukowano do ciasno zapisywanych nut w kształcie kwadratów lub rombów
- formę najbardziej zbliżoną do pierwotnego „obrazowego” zapisu utrzymał jedynie *porrectus*

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

ZNAKI

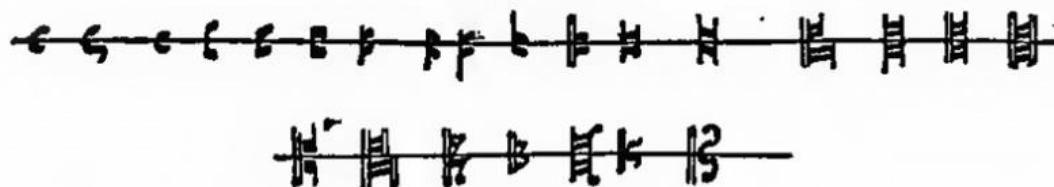
punctum   virga   pes   clivis   torculus   porrectus   climacus   scandicus

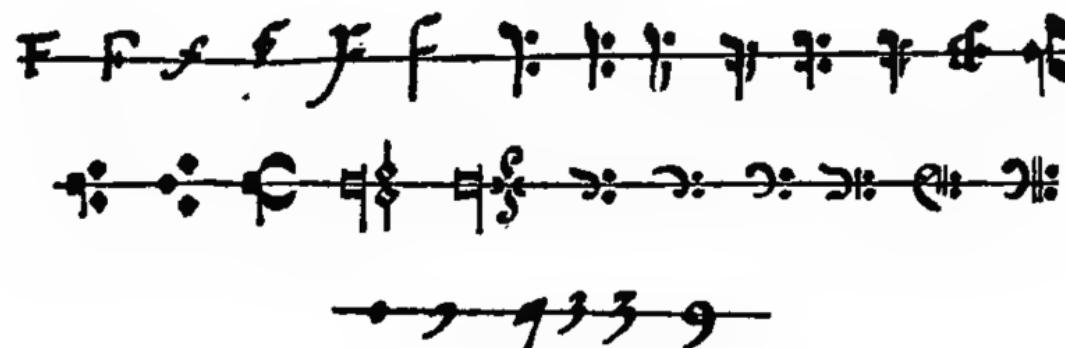
NOTACJA DIASTEMATYCZNA

ZNAKI

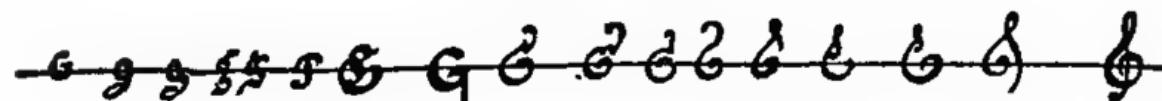
C Clef:

F Clef:

G Clef:

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

TRANSKRYPCJA

- **chorałowa notacja diastematyczna pozwala na rekonstrukcję ograniczonego spektrum jakości**
- rekonstrukcji podlega zasadniczo aspekt melodyczny, w mniejszym stopniu frazowanie
- bardzo niewiele wiemy o dawnych stylach wykonawczych chorału

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

METODA WATYKAŃSKO-SOLESMEŃSKA

- w końcu XIX wieku przez benedyktyńów z Solesmes opracowana została metoda transkrypcji chorału zaakceptowana następnie przez Watykan i stosowana w Kościele do dziś
- *Graduale Romanum, Antiphonale Romanum, Liber Usualis*
- notacja watykańsko-solesmeńska **wzorowana jest na notacji kwadratowej** i odwzorowuje, co do zasad, znaki stosowane w źródłach z epoki
- jej istotą jest możliwie jak najwierniejsze oddanie treści muzycznej źródła
- **jest to jedynie rekonstrukcja oryginalnej notacji opracowana w XIX wieku!**

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

METODA WATYKAŃSKO-SOLESMEŃSKA

- elementy metody watykańsko-solesmeńskiej:
  - zapis czteroliniowy
  - znaki i klucze wzorowane na notacji kwadratowej
  - brak wprowadzania znaków obcych dla zapisu oryginalnego
  - grupowanie nut odwzorowuje układ znaków złożonych w źródle
  - pojedynczy znak może przypadać tylko na jedną sylabę
  - na jednej sylabie może być wykonywana w zasadzie nieograniczona liczba dźwięków

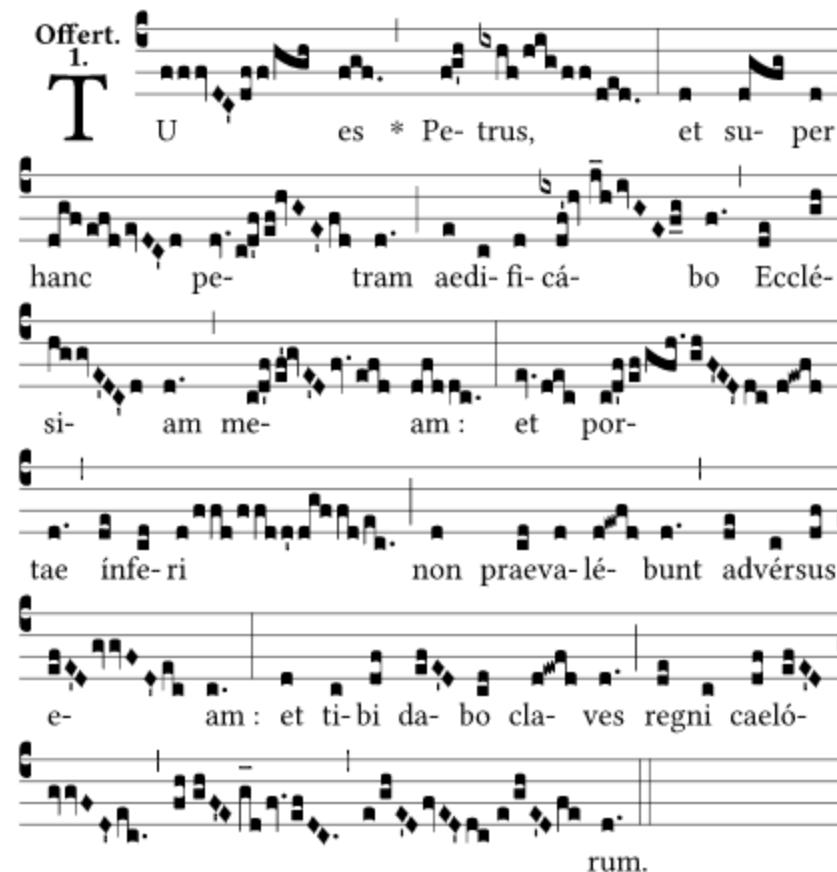
NOTACJA DIASTEMATYCZNA

METODA WATYKAŃSKO-SOLESMĘŃSKA

Offert.

1.

T U es * Pe- trus, et su- per
hanc pe- tram aedi- fi- cá- bo Ecclé-
si- am me- am : et por-
tae ínfe- ri non praeva- lé- bunt advérsus
e- am : et ti- bi da- bo cla- ves regni caeló-
rum.

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

TRANSKRYPCJA DO ZAPISU WSPÓŁCZESNEGO

- zapis notacją okrągłą z użyciem pięciolinii
- wykorzystujemy główki nut bez lasek
- stosujemy łuki frazowe dla zaznaczenia nut należących do znaków złożonych
- optymalne jest zbliżanie do siebie nut pochodzących ze znaku złożonego

NOTACJA DIASTEMATYCZNA

TRANSKRYPCJA DO ZAPISU WSPÓŁCZESNEGO

R. U - bi cá - ri - tas est ve - ra, — De - us i - bi est.

V. Con - gre - gá - vit nos in u - num Chri - sti a - mor.

V. Ex - sul - té - mus et in i - pso iu - cun - dé - mur.

V. Ti - me - á - mus et a - mé - mus De - um vi - vum.

V. Et ex cor - de di - li - gá - mus nos sin - cé - ro.

R. U - bi cá - ri - tas est ve - ra, — De - us i - bi est.